

**hotel haludovo
na krku**

vanda ekl

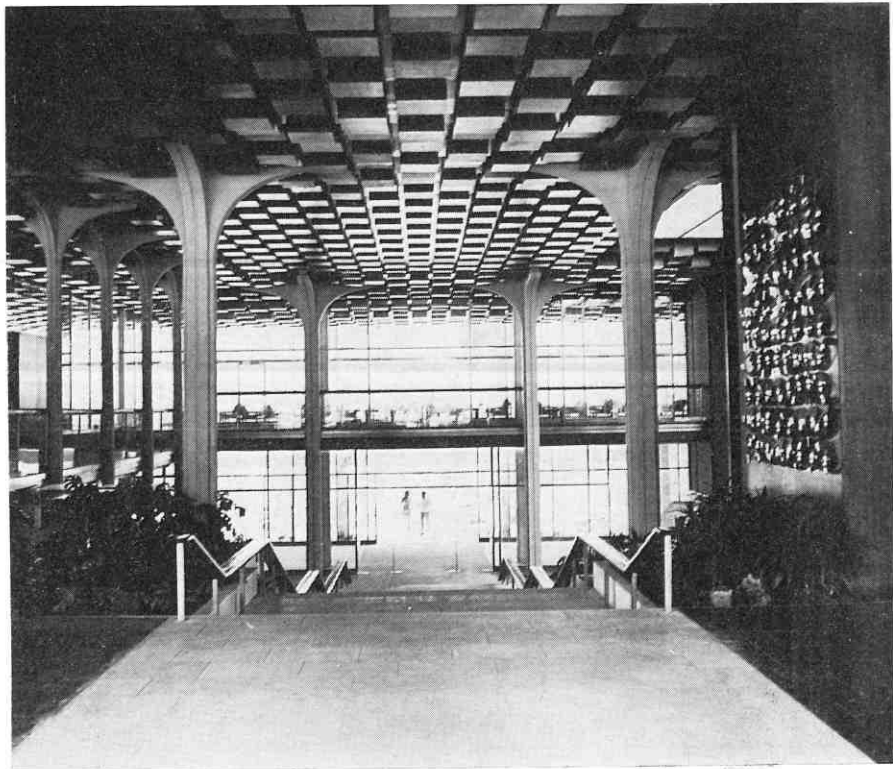
Turističko je naselje za svakog arhitekta svojevrsna kušnja i višestruka provjera. Svaki objekt stvara i suostvaruje ambijent u koji ulazi. Ali prvi, manje-više usamljeni, građevni sklopovi u »čistom« kraju — mjerodavni su i odlučni za sudbinu estetskih vrijednosti čitavih predjela. Nije naime riječ samo o interpoliranju arhitektonskog tijela u neku postojeću situaciju ili naprosto o njegovoj egzistenciji, nego o objektima koji postaju prostorni modulatori, koji nameću mjere i razmjere, odnose i kvalitete cijelih zona krajolika. Oni će estetski aktivirati ili obezvrijediti osobine terena, karakteristike podneblja. Budući da je posrijedi tvorba koja ulazi kao nova kategorija u prostor, presudno je hoće li se isključiti ili uključiti u konstituciju šireg krajolika, hoće li ući u njegov prostorni kontekst i u naravni odnos oblika i boja užeg prirodnog okoliša. Riječ je dakle o pejzažu, arhitektonskom tijelu i ambijentu koje treba prevesti (a vrlo se često ne prevodi) u zajedničko djelo.

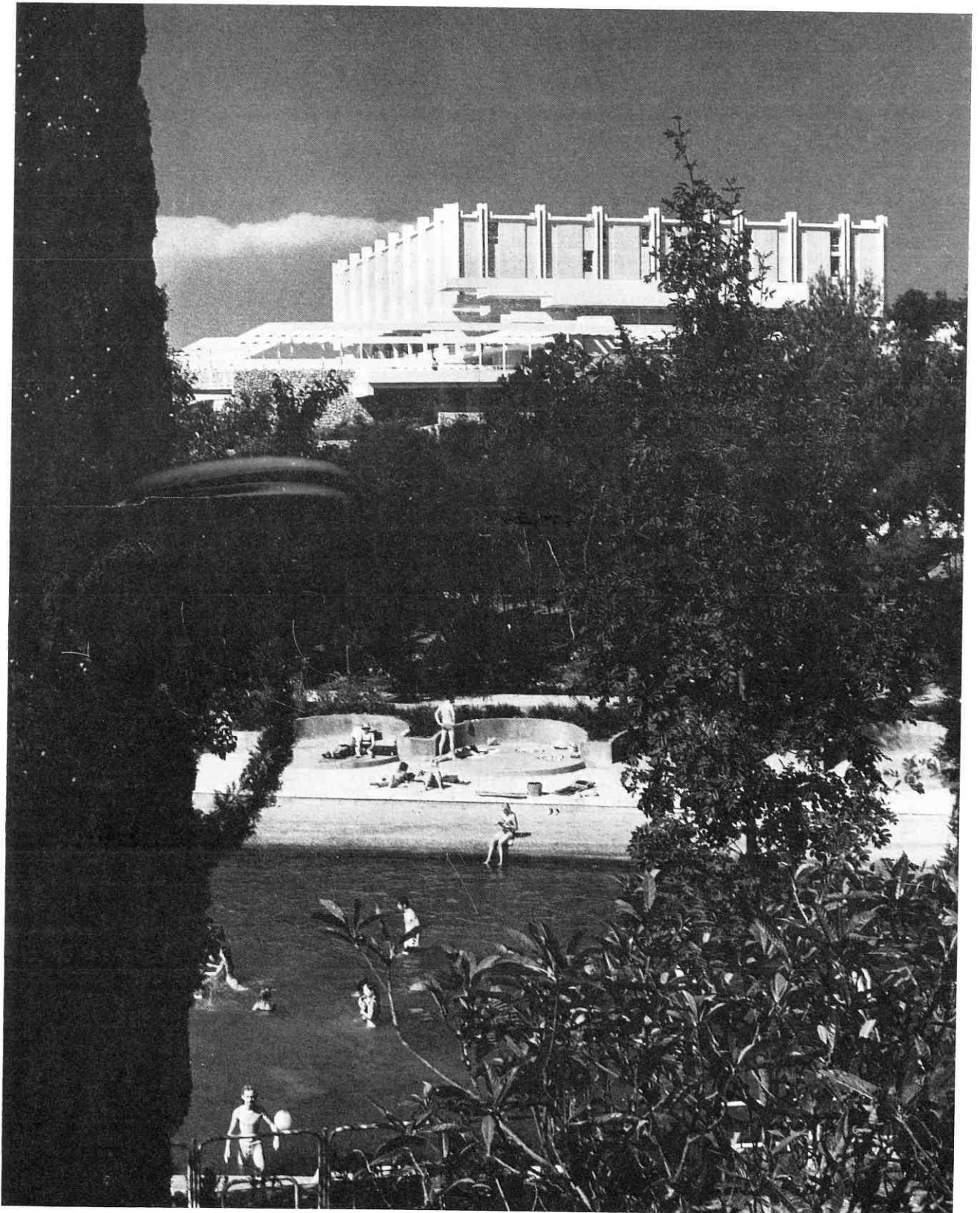
Haludovo je na sretnom terenu: blagi pad prema moru, razmjerno ravnomjerno i terenski široko područje koje je doduše u nastavku naselja Malinske, ali vizuelno posve izdvojeno i slobodno. Kompleks Haludovo nije se suprotstavio ni podredio nego se odredio prema konfiguraciji terena, aktivno se saživio s njegovom mjerom, ostao je u ravnoteži s njegovim prostornim ritmom. Kod pothvata ove vrste ima nekoliko momenata. Tu je tradicionalna ambijentalna arhitektura, samorodne građevne definicije koje su izrasle gotovo kao organske tvorbe iz iskonske povezanosti s tlom, iz životnih zahtjeva, klime i čitavog oblikovnog nastojanja kraja. Zatim je tu specifičnost namjene objekta i njegova pogona, imperativ funkcije i svrsishodnosti. Svojom pretjeranom namjenskom određenošću često nas taj princip lišava ugođaja i zanemaruje neke psihološke efekte komplementarnog djelovanja kod doživljaja zemlje, kraja, ambijenta, boravišta i boravišnih sadržaja.

Zamisao je projektanta Haludova, arhitekta Borisa Magaša (projektanti suradnici: D. Turato i B. Brenner; statički račun: M. Blažina) da u takav zahvat treba ući maštom a ne pretjeranim čistunstvom, da u odbiru sredstava treba suprotstaviti izrazite značajke neutralizmu, ugođaju puritansku funkciju. Zato je pred nama izrazito maštovita arhitektura čija je koncepcija vezana uz mediteranski duh u širem smislu, naime u nekim dispozicijama i oblikovanjima. To je arhitektura nadahnuta i ponekom historijskom reminiscencijom (i jednim trenutkom koncesije »geniusu loci«), ali u biti sa samosvojnim poetskim duhom oblikovanja.

Haludovo u općoj organizaciji naselja ne nasljeđuje sliku prirodnog naselja. To su donekle stilizirane aglomeracije koje su nastale logikom kakvom su u davni nastajali sklopovi na mjestu gdje je postojao središnji objekt kao ishodišni i okupljački. Uz njega je »podgrađe« (vile) i dva krila rubnih kompleksa, »bedema«. Desni se sastoji od kuća što se stežu kako bi stvorile zaštitu svojim perimetrom. One u blagom luku obuhvaćaju naselje nadovezujući se u liniji i visini na drugo krilo što ga tvore jednokatne vile. Naselje se završava tzv. »Ribarskim selom«. Između obuhvatnih kompleksa i središnjeg objekta jest »suburbium« — sklopovi prizemnih vila. Mada postoje među tim kompleksima jasne diferencijacije — jer svaki pojedini sklop nosi druge formalne i ugođajne karakteristike, a pripada i drugoj hotelskoj kategoriji — ipak njihove mase, uzajamni razmjer i dispozicija dopuštaju dojam logičnog nadorastanja. Kod svih kompleksa naći ćemo i zajedničke oblikovne motive, neku vrstu »lajtmotiva«, koji ne znači traženje namjerne, prisilne konceptualne suglasnosti ili oblikovnog jedinstva. To su osobine likovnog rukopisa koje ulaze u individualizaciju kompleksa Haludova kao cjeline. Najkarakterističniji je provodni motiv koritasti element koji se ponavlja na objektima u različitim varijantama i kombinacijama u kojima se modificiraju njegova plastička i dinamička svojstva. Zatim je tu luk široka raspona i znatne tenzije, kao motiv smekšanja i dekorativne razrade.

Naselje kao cjelina i raspored pojedinih dijelova orijentirani su prema dominantni centralnog objekta koji se ne nameće gigantizacijom dimenzija nego čvorišnim mjestom i skladom svog volumena. Taj je najveći volumen u naselju, naime, istodobno impozantan i lak. Njegovo je tijelo dematerijalizirano. Težina kubusa kuće ne počiva na kompaktnoj bazi nego na lakim stupovima povezanim lukovima široka raspona, koji ublažuju pravokutnost zgrade i pribavljaju uz to dojam raskošja. Sve počiva na odnosu napetosti tih lukova i vertikalala izrazito vitkih stupova što se nastavljaju kao pilastri na tijelu zgrade, a zapravo su to izdanci konstruktivnih zidova. Neveliko nadržavanje tih vertikalala nad krovni rub daljnji je doprinos lakoći i stanovitom dekorativnom akcentu. Dakako da ti izboji olakšavaju horizontalizam zgrade, pribavljaju joj osvojenost i ritmički je raščlanjuju. Cijelo fasadno platno između kosturnih istaka nekompaktno je jer je pokriveno pomičnim brisolejima. Tako sam život u kući režira neprestano igru ritmičkih odmjena među otvorima. Sve to, i osobito odvagnutost statičkih i dinamičnih elemenata, pridonosi tome da taj objekt doživljujemo kao skladnost.

Bestežinska koncepcija nastavlja se i u osobito prostornoj kvaliteti unutrašnjosti. Ishodišno zamišljen kao vrsta natkrivenog atrija, taj je prostor smionim konstruktivnim vezovima maksimalno ujedinjen u vertikalnoj i horizontalnoj komponenti. Taj je dojam postignut također stvarnim i optičkim eliminiranjem zidnih ograničenja. To je shvaćanje prostora kao rastvorenog a ne kruto zaključenog, neprobojnog medija. Tendencija dematerijalizacije, negiranje težinskog u zidu, ideja prostornog kontinuuma, vidljivosti konstruktivnog skeleta — kao da nose neku gotičku primisao.

Vrlo se prirodno unutrašnjost izljuje u terase s pergolama, u poluotkrivene i otkrivene prostore. Ta je vrlo uspješno ostvarena komunikacija s pejzažem, jedna od znatnih odlika toga objekta. I u zaklonu kuće ostvareno je jedinstvo s bitnim sadržajem kraja: morem, obalom, vegetacijom, dalekim vidikom. Bezbrojnim mutacijama pogleda i vizura taj je odnos do kraja vrednovan. U tom je smislu

taj dio životnog prostora u objektu ne samo velik nego i sadržajan. Ipak tom impozantnom prostoru, u kojem reprezentativno stubište neprimjetno svladava visinsku razliku katova, nije oduzet karakter unutrašnjosti i intimiteta, mogućnost separacije koja objekt čini upotrebljivim i prilagodljivim svakom godišnjem dobu. Mobilne staklene membrane održavaju svuda draž kontakta s krajolikom, bojama, daljinama. Taj je centralni prostor artikularan maštovito i ujedno pregledno. S obiljem vegetacije i s vodom on je neuobičajeno velik pristupni prostor koji je, međutim, mjerodavan za osjećanje raskošja, otvorenosti, veličajnosti — a nije samo prolazno prihvatilište. Isto tako kao što unutarnje dvorište na Mediteranu ne znači manipulativni prostor — nego dušu kuće. Dispozicija dnevnog boravka, kavane, bara, konferencijske sale itd. oko toga svrhovita je, tek je dio vrijednog prostora na katu žrtvovan sekundarnim sadržajima (frizerski salon, trgovine) koji su nametnuli zatvorene blo-

kove. Trakt s basenima i saunom osebujno je riješene u donjem dijelu a osobito u natkrivanju snažnim, konzolno istaknutim elementima koji su svojom dinamikom propulzivna točka objekta. Sav taj prostor može živjeti netaknut, neopterećen uslužnim pogonom, koji je sav koncentriran u servisnom paviljonu. Sistem komunikacija je takav da promet usluga cirkulira i nevidljivo izbija u svaku točku određenu za posluživanje. — U svemu: bogatstvo i vrijednost prostora centralnog objekta, način kako je razveden i ujedinjen, raščlanjen i homogen — izuzetan je rezultat.

Hotel »Tamaris«, što tvori desni rubni vijenac, sabijen je gustoćom i nemirom silhuete, kakvim se spontano sljubljuje zaštitno tkivo arhitekture u krajevima vrela podneblja. Postojano skretanje položajne linije, nemir kontura objekta, što u životu izvire iz prirodnog nespokoja i sukcesije gradnje i razgradnje, ovdje stvara živ ritmički slijed. Nešto od maurskog duha doživljuje se u motivu duboko uvučenih loggia što daju izraz lakoće i draž ornamentalne perforacije cjelokupnoj fasadi.

Tip objekta u predjelu vila jedan je od dometa naselja. U njegovu plasticitetu, u punim, kompaktnim zidnim platnima, u ekskluzivnosti unutarnjeg prostora i njegova rasporeda — osjeća se mediteranizam. To je skladno plastično tijelo koje posve zatvara prostor, otvarajući se samo jezgri: natkrivom unutarnjem dvorištu koje je važan, aktivan dio stambenog prostora. Kompaktnost bloka i ziđa dobiva svoj zaključak i dinamičnu, pokretljivu snagu u provodnom koritastom elementu što natkriva »patio«. Tek ponegdje, radi kontinuiteta i radi smekšanja pravokutnog reza, javlja se kao dekorativna razrada motiv poznatog luka.

Najčišći oblikovni izraz u igri plastičkih sekvenca nazire se u još nedovršenoj zgradi centralne recepcije. Slobodna artikulacija njena volumena, smiono uravnoteženje njenih elemenata odaju suvremeno izražen kontrapunkt tektonskih snaga. Šteta što je zgrada smještena tako da se najvredniji pogled na nju otvara s razmjerno ograničenog prostora.

Izvan koncepcije kompleksa Haludova izdvaja se kao kreativna kategorija pedantna imitacija primorskog naselja u »Ribarskom selu«, kojemu je preveliki respekt prema »domaćem« graditeljstvu oduzeo svaku transpoziciju. Cijeli je inventar rekvizita uzidan u sugestivnost toga sklopa. Područja, konobe, dimnjaci, placa, lučica kao i ritam prozora i otvora, raspored »kantuna« i skala — sve je kao improvizirano, režirano životom desetljeća i stoljeća. Unutar primorskog sela vrlo je komforno stanovanje, s iluzijom boravka u autentičnom naselju. Dakako, riječ je o scenskoj lažnosti, jer taj je dio Haludova — naprosto nastanjiva kulisa.

Zahvati su se nastavili i u okolišu kompleksa (stvorena je cijela mala uvala!), čije je kultiviranje, nadasve uz more, značilo pravo privođenje životu obalnog pojasa. Interveniralo se sunčalištima, placama, mikroambijentima sa svjesnom namjerom da elementi vegetacije i krša i u oplemenjenoj verziji postanu aktivni čimbenici u konstituiranju toga mjesta.

Haludovo je monumentalno bez patosa, raskošno bez razmetljivosti, racionalno a da nije beščutno. Mnogoliko i poetično.